

Manganove rudače.

Manganovih rudača ima u Dalmaciji na mnogim mjestima i u više formacija, no do sada nije nađeno nijedno nalazište sa toliko mangana, da bi bilo od rudarstvene važnosti.

U formaciji triasa dolaze na Spasu iznad Mišića u Spiću tanke vrste manganove rudače — pirolusita — (Mn O_2) kao ispunjak pukotina u kremenu vengenskih naslaga. Nešto malo manganovih rudača imade i u vapnencima gornjega triasa u okolici Budve.

U krednoj formaciji dolaze na nekim mjestima u pukotinama zemljaste manganove rudače, i to kao u donjim naslagama (Turić kod Polače), tako i u rudistnom vapnencu (Tribanj i kod Kotora), a višeputa dolaze u društvu sa bobovcem.

Kod Kaštel-Lastova dolaze u laporastim škriljevima tanke vrste i gnijezda od manganovog karbonata, koji je rastrošbom dijelomice pretvoren u manganov kis, pa prem je to dobra rudača (sa 25—27% mangana), ne isplaćuje ga se vaditi, jer dolazi samo u malenoj množini. Poznato je nadalje, da su crne dendritijske (drvolike) prevlake na površini kamenja postale taloženjem iz otopina, u kojima imade manganovih spojeva.

Rumenica.

Ova ruda od koje se dobiva živa, otkrivena je god. 1900. kod Peroča u Spiću uz sjeveroistočni obronak kršnog Veli-grada. Kasnije nađena je rumenica još na nekim mjestima u blizini Peroča na pr. na Donjoj Glavici i u okolici Grabovika. Glavno rasprostranjenje rumenice u južnoj Dalmaciji je okolica Donje Glavice. Tamo dolazi u dolomitu verfenskih naslaga vrlo razgranjena mreža pukotina, koje su ispunjene tešcem (barit) i vapnencem, u kojima imade rumenice. Debljina ovih rudnih žica je 1—2 cm, pa do 1 m. U boljim kukancima rumenice bude 3.5—16% žive, a u lošijim samo 0.18—1.3%. Značajno je, da u dolomitu, koji neposredno graniči uz ove žice, nema tako rekući traga rumenici. Osim barita sa rumenicom, dolazi ovdje i čisti barit, kojega također kopaju, pošto je to ruda, koju upotrebljuju u mnoge industrijalne svrhe.